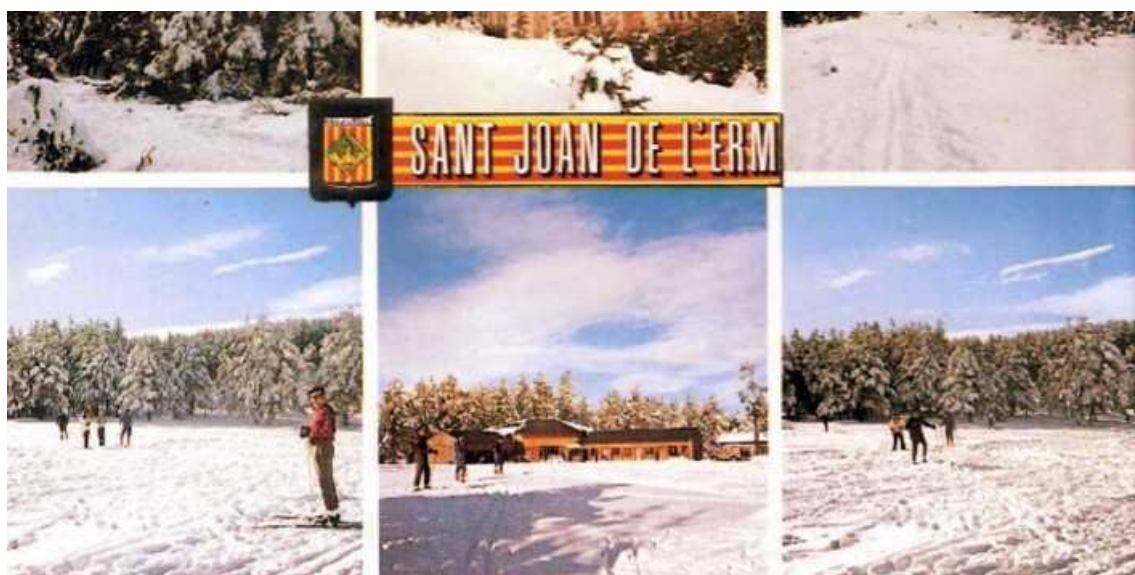

Diari de la neu, 09/09/26

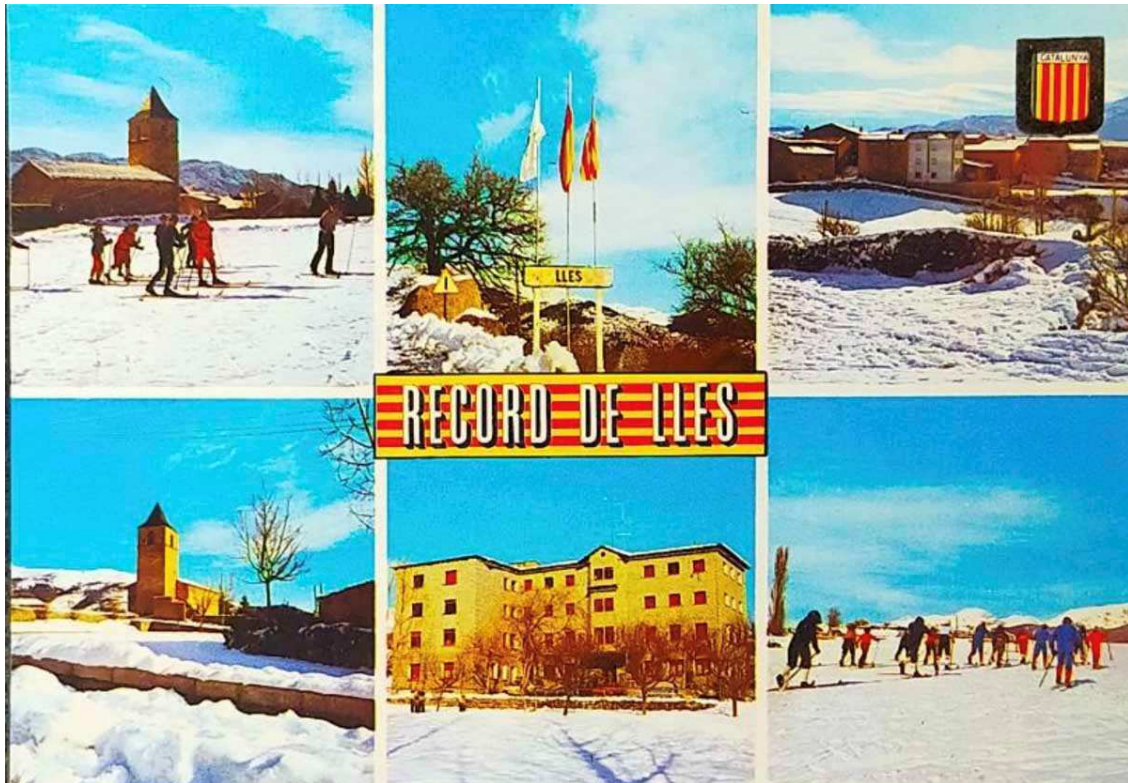
Sant Joan de l'Erm i Lles, les pioneres de l'esquí nòrdic a Catalunya

Dues postals que ens permeten recordar-ne la història

Postal comercialitzada a partir de 1972 o 73 per Escudo de Oro de Sant Joan de l'Erm Autor/a: Escudo de Oro

Les primeres estacions especialitzades van néixer entre finals dels anys seixanta i principis dels setanta, però la pràctica de l'esquí de fons al país es remunta al 1908. Dues postals que reproduïm al Diaridelaneu ens permeten recordar-ne la història d'aquestes dues estacions, però també de les que vingueren anys més tard.

Abans que l'esquí alpí i els remuntadors es convertissin en els grans protagonistes de la neu, els primers esquiadors catalans ja avançaven per boscos, plans i muntanyes amb el taló lliure. Sant Joan de l'Erm va ser la primera estació específicament dedicada a l'esquí nòrdic, seguida gairebé immediatament per Lles de Cerdanya.

Després arribarien Tuixent-la Vansa, Aransa, Tavascan, Guils Fontanera i Virós-Vallferrera.

La història de les estacions d'esquí nòrdic de Catalunya és relativament recent, però els orígens d'aquesta modalitat al país són molt més antics. De fet, quan l'esquí va arribar a Catalunya encara no existia una separació clara entre l'esquí de fons, l'alpí i el de muntanya. Els primers practicants avançaven pel pla, remuntaven pendents i baixaven amb el mateix material.

Cal remuntar-se a l'any 1907 per trobar les primeres demostracions improvisades d'esquí, realitzades durant una acampada del Centre Excursionista de Catalunya al Puigmal. Un any després, el 1908, el CEC va organitzar als Rasos de Peguera les primeres jornades d'esports d'hivern. S'hi va practicar esquí de fons, però també raquetes de neu i descens amb luges.

Aquelles iniciatives van marcar l'inici de l'esquí català. El 1911 se celebrà la primera Setmana d'Esports d'Hivern de Ribes de Freser i, l'any següent, Catalunya va acollir un Campionat Internacional d'Esports d'Hivern. Les competicions també van arribar a Camprodon entre 1917 i 1920 i, posteriorment, a Núria.

La Molina, escenari del primer Campionat de Catalunya

Una altra data destacada és la de 1924, quan la Molina va acollir el primer Campionat de Catalunya d'esquí de fons. Josep Maria Guilerà en va ser el vencedor i es convertí en el primer campió català de l'especialitat.

L'any següent el campionat es disputà a Núria i el guanyà Lluís Estasen. Tots dos esquiadors van dominar les primeres competicions catalanes de fons. Guilerà també seria, el 1929, el primer català que es proclamaria campió d'Espanya de l'especialitat.

Durant aquells anys, la Molina, Núria, els Rasos de Peguera, Ribes de Freser i Camprodon van ser els principals escenaris de l'esquí nòrdic català. No es podia parlar encara d'estacions especialitzades, sinó d'espais on els clubs excursionistes organitzaven sortides, cursos i competicions.

Després de la Guerra Civil, l'activitat es va reprendre, però durant els anys quaranta i cinquanta l'esquí de fons va anar perdent protagonisme davant l'expansió de l'esquí alpí. La construcció de remuntadors i el creixement de les estacions van inclinar progressivament la balança cap a les disciplines de descens.

Malgrat això, entitats com el Centre Excursionista de Catalunya, el Club Alpí Núria i el Centre Excursionista del Berguedà van mantenir viva l'especialitat.

*Cursa d'esquí nòrdic davant el Xalet de La Molina, entre 1925 i 1935. Arxiu CEC.
Autor: Francesc Colomer*

Sant Joan de l'Erm, la primera estació

La recuperació de l'esquí de fons va arribar durant la dècada de 1960, impulsada per clubs del Berguedà, l'Alt Urgell i la Cerdanya. Es tornaren a preparar recorreguts als Rasos de Peguera i s'habilitaren circuits als boscos de Lles i Cap del Rec.

En aquest context va néixer Sant Joan de l'Erm, considerada la primera estació d'esquí nòrdic de Catalunya i una de les primeres de l'Estat concebudes específicament per a aquesta modalitat.

Les fonts no coincideixen del tot sobre l'any exacte de la seva inauguració. L'Enciclopèdia Catalana situa la creació de l'estació el 1967, mentre que altres publicacions consideren que va entrar oficialment en servei el 1970. Probablement, els primers recorreguts i activitats organitzades començaren el 1967 i l'estació es consolidà com a tal entre 1969 i 1970.

L'any 1969 Sant Joan de l'Erm va acollir els Campionats de Catalunya de fons. El 1970 s'hi organitzà el primer Gran Premi Sant Joan de l'Erm-la Seu i, un any més tard, el Campionat d'Espanya. Aquestes proves, juntament amb els primers cursos d'iniciació, van contribuir decisivament a popularitzar la disciplina.

El refugi de la Basseta es convertí en el centre neuràlgic d'una xarxa de recorreguts que aprofitava les pistes forestals dels extensos boscos de Sant Joan de l'Erm.

Lles de Cerdanya, la segona pionera

Pràcticament de manera paral·lela van començar a preparar-se circuits als boscos de Lles i Cap del Rec. L'estació de Lles de Cerdanya va obrir l'any 1970 i és considerada la segona gran estació catalana especialitzada en esquí de fons.

La promoció de l'esquí nòrdic a la zona va estar molt vinculada al Club Esquí de Fons Urgellet-Cerdanya, el CEFUC. L'entitat va contribuir a donar a conèixer els circuits de Lles i a formar noves generacions de fondistes.

Sant Joan de l'Erm i Lles van establir així les bases d'un model d'estació molt diferent del de l'esquí alpí. Sense grans remuntadors ni infraestructures pesants, les pistes aprofitaven camins forestals, clarianes i terrenys de pendent moderat. Bona part d'aquests projectes van ser impulsats pels ajuntaments i pels clubs locals com una eina de dinamització turística.

Tuixent-la Vansa completa la primera generació

La tercera gran estació catalana de nòrdic va ser Tuixent-la Vansa, inaugurada l'any 1978 al coll de Port, entre les valls de Tuixent i la Vansa.

La seva creació responia a una voluntat clara de generar activitat econòmica en unes valls de muntanya afectades pel despoblament. L'estació permetia aprofitar els boscos, la neu i les pistes forestals sense necessitat de construir costosos remuntadors.

Aquell mateix 1978 es va disputar la primera edició de la Marxa Beret, al pla de Beret. La prova va esdevenir una de les grans cites de l'esquí de fons català i va culminar el procés de recuperació iniciat durant la dècada anterior.

L'expansió durant els anys vuitanta i noranta

La següent estació a incorporar-se al mapa català va ser Aransa. L'esquí de fons ja es practicava des de feia anys a la muntanya d'Aràns, però l'obertura de l'estació se situa habitualment el 1986.

Un any abans, el 1985, s'havia constituït la Mancomunitat per a la Promoció de l'Esquí Nòrdic. Aquesta entitat, origen de l'actual Tot Nòrdic, va permetre agrupar esforços entre municipis, coordinar la promoció i reclamar inversions per millorar accessos, refugis, maquinària i serveis.

El 1991 va obrir Tavascan, una estació municipal de caràcter mixt que combina l'esquí alpí amb els circuits de fons.

Poc després, el 1992, es va inaugurar Guils Fontanera. La seva posada en marxa va coincidir amb l'impuls esportiu generat pels Jocs Olímpics de Barcelona. Durant les primeres temporades, el forfait diari costava 450 pessetes i el passi de temporada, 4.000.

La més jove de les estacions actuals és Virós-Vallferrera, al Pallars Sobirà, oberta l'any 2001. El projecte va aprofitar les pistes forestals del bosc de Virós i va adoptar des del principi una concepció més àmplia d'estació de muntanya.

Circuits que no es van consolidar com a estacions

Al llarg de les darreres dècades hi ha hagut altres indrets amb circuits de fons. Baqueira Beret manté els seus recorreguts al pla de Beret, mentre que Bonabé, a les valls d'Àneu, va funcionar en diverses etapes sense aconseguir la mateixa continuïtat.

Els Rasos de Peguera també van disposar de circuits i van tenir un paper important en la recuperació de l'especialitat durant els anys seixanta. La Molina va preparar recorreguts de nòrdic en diferents períodes, especialment durant els anys vuitanta i noranta a l'entorn del Prat Agre, però mai no es va consolidar com una estació independent d'esquí de fons.

També s'han habilitat ocasionalment circuits a Núria, Port del Comte i altres dominis especialitzats principalment en esquí alpí.

Trepitjaneus a Bonabé (El Fornet) per preparar els circuits de nòrdic (Foto: R.C.).

Set estacions hereves d'una llarga tradició

Actualment, la xarxa catalana està formada per set estacions: Sant Joan de l'Erm, Lles, Tuixent-la Vansa, Aransa, Tavascan, Guils Fontanera i Virós-Vallferrera.

La seva cronologia permet dibuixar l'evolució del sector: Sant Joan de l'Erm, entre 1967 i 1970; Lles, el 1970; Tuixent-la Vansa, el 1978; Aransa, el 1986; Tavascan, el 1991; Guils Fontanera, el 1992, i Virós-Vallferrera, el 2001. Com a curiositat, el 2013 es va plantejar obrir un circuit d'esquí nòrdic a Vallter.

Sant Joan de l'Erm va ser, doncs, la primera estació catalana d'esquí nòrdic, amb Lles com a segona pionera.